

(وَ مِنْ خُطْبَةٍ لَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ :) أَحْمَدُهُ شُكْرًا لِإِنْعَامِهِ، وَ أَسْتَعِينُهُ عَلَى وَظَائِفِ حُقُوقِهِ، عَزِيزُ الْجُنْدِ، عَظِيمُ الْمَجْدِ - وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ، دَعَا إِلَى طَاعَتِهِ، وَ قَاهَرَ أَعْدَاءَهُ جِهَادًا عَنْ دِينِهِ، لَا يَشِيهِ عَنْ ذَلِكَ اجْتِمَاعٌ عَلَى تَكْذِيبِهِ، وَ التَّمَّاسُ لِإِطْفَاءِ نُورِهِ. فَاعْتَصِمُوا بِتَقْوَى اللَّهِ فَإِنَّ لَهَا حَبْلًا وَثِيقًا عُرُوتُهُ، وَ مَعْقَلًا مَنِيعًا ذُرُوتُهُ - وَ بَادِرُوا الْمَوْتَ وَ غَمْرَاتِهِ، وَ امْهَدُوا لَهُ قَبْلَ حُلُولِهِ، وَ أَعِدُّوا لَهُ قَبْلَ نَزُولِهِ، فَإِنَّ الْغَايَةَ الْقِيَامَةَ، وَ كَفَى بِذَلِكَ وَاعِظًا لِمَنْ عَقَلَ، وَ مُعْتَبَرًا لِمَنْ جَهَلَ، وَ قَبْلَ بُلُوغِ الْغَايَةِ مَا تَعَلَّمُونَ مِنْ ضَيْقِ الْأَرْمَاسِ، وَ شِدَّةِ الْإِبْلَاسِ، وَ هَوْلِ الْمُطَّلَعِ، وَ رَوَعَاتِ الْفَزَعِ، وَ اخْتِلَافِ الْأَضْلَاحِ، وَ اسْتِكَاكَ الْأَسْمَاعِ، وَ ظَلْمَةِ اللَّحْدِ، وَ خَيْفَةِ الْوَعْدِ، وَ غَمِّ الضَّرِيحِ، وَ رَدَمِ الصَّفِيحِ -

فَاللَّهُ اللَّهُ عِبَادَ اللَّهِ، فَإِنَّ الدُّنْيَا مَاضِيَةٌ بِكُمْ عَلَى سَنَنِ، وَ أَنْتُمْ وَ السَّاعَةُ فِي قَرْنٍ، وَ كَأَنَّهَا قَدْ جَاءَتْ بِأَشْرَاطِهَا، وَ أَرَفَتْ بِأَفْرَاطِهَا، وَ وَقَفَتْ بِكُمْ عَلَى صِرَاطِهَا، وَ كَأَنَّهَا قَدْ أَشْرَفَتْ بِزَلَازِلِهَا، وَ أَنَاخَتْ بِكَلَالِهَا، وَ انصَرَمَتِ الدُّنْيَا بِأَهْلِهَا، وَ أَخْرَجَتْهُمْ مِنْ حِضْنِهَا. فَكَانَتْ كَيَوْمِ مَضَى، وَ شَهْرٍ انْقَضَى، وَ صَارَ جَدِيدُهَا رَثًّا، وَ سَمِينُهَا غَثًّا، فِي مَوْقِفِ ضَنْكِ الْمَقَامِ، وَ أُمُورٍ مُشْتَبِهَةِ عِظَامٍ، وَ نَارٍ شَدِيدِ كَلْبِهَا، عَالٍ لَجْبِهَا، سَاطِعٍ لَهْبِهَا، مُتَغَيِّظٍ زَفِيرِهَا، مُتَأَجِّجٍ سَعِيرِهَا، بَعِيدٍ خُمُودِهَا، ذَاكِرٍ وَقُودِهَا، مَخُوفٍ وَعِيدِهَا، عَمِ قَرَارِهَا، مُظْلَمَةِ أَقْطَارِهَا، حَامِيَةِ قُدُورِهَا، فَظِيْعَةِ أُمُورِهَا وَ سِيْقِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا قَدْ أَمِنَ الْعَذَابُ، وَ انْقَطَعَ الْعِتَابُ، وَ زُحْزِحُوا عَنِ النَّارِ، وَ اطمَآنَتْ بِهِمُ الدَّارُ، وَ رَضُوا الْمَثْوَى وَ الْقَرَارَ، الَّذِينَ كَانَتْ

أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا زَاكِيَةٌ، وَأَعْيُنُهُمْ بَاكِيَةٌ، وَكَانَ لَيْلُهُمْ فِي دُنْيَاهُمْ نَهَارًا تَخَشَعًا وَاسْتِغْفَارًا، وَكَانَ نَهَارُهُمْ لَيْلًا تَوْحُّشًا وَانْقِطَاعًا، فَجَعَلَ اللَّهُ لَهُمُ الْجَنَّةَ مَأْبَأً، وَ الْجَزَاءَ ثَوَابًا، وَ كَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا، فِي مُلْكٍ دَائِمٍ، وَ نَعِيمٍ قَائِمٍ «فَارْعَوْا - عِبَادَ اللَّهِ - مَا بِرِعَايَتِهِ يَفُوزُ فَائِزُكُمْ، وَ بِإِضَاعَتِهِ يَخْسِرُ مُبْطِلُكُمْ، وَ بَادِرُوا أَجَالَكُمْ بِأَعْمَالِكُمْ، فَإِنَّكُمْ مُرْتَهِنُونَ بِمَا أَسْلَفْتُمْ، وَ مَدِينُونَ بِمَا قَدَّمْتُمْ وَ كَانَ قَدْ نَزَلَ بِكُمْ الْمَخُوفُ فَلَا رَجْعَةَ تَتَالُونَ، وَ لَا عَثْرَةَ تُقَالُونَ، اسْتَعْمَلْنَا اللَّهَ وَ إِيَّاكُمْ بِطَاعَتِهِ وَ طَاعَةِ رَسُولِهِ، وَ عَفَا عَنَّا وَ عَنكُمْ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ».

إِزْمُوا الْأَرْضَ، وَ اصْبِرُوا عَلَى الْبَلَاءِ، وَ لَا تُحَرِّكُوا بِأَيْدِيكُمْ وَ سِيُوفِكُمْ هَوَى أَلْسِنَتِكُمْ، وَ لَا تَسْتَعْجِلُوا بِمَا لَمْ يُعَجِّلْهُ اللَّهُ لَكُمْ، فَإِنَّهُ مِنْ مَاتَ مِنْكُمْ عَلَى فِرَاشِهِ وَ هُوَ عَلَى مَعْرِفَةِ حَقِّ رَبِّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ حَقِّ رَسُولِهِ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ مَاتَ شَهِيدًا، وَ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ، وَ اسْتَوْجَبَ ثَوَابَ مَا نَوَى مِنْ صَالِحِ عَمَلِهِ، وَ قَامَتِ النَّيَّةُ مَقَامَ إِصْلَاتِهِ لِسَيْفِهِ، فَإِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ مُدَّةً وَ أَجَلًا.

سفارش به ترس از خدا و ضرورت شکرگزاری

خدا را برابر نعمتهایش شکرگزارم، و بر انجام حقوق الهی از او یآوری می‌طلبم، پروردگاری که سپاهش نیرومند، و مرتبت او بزرگ است. و گواهی می‌دهم که محمد بنده و پیامبر اوست، انسانها را به اطاعت خدا دعوت کرد، و با دشمنان خدا در راه دین او پیکار کرد و مغلوبشان نمود، هرگز همداستانی دشمنان که او

را دروغگو خواندند، او را از دعوت حق باز نداشت، و تلاش آنان برای خاموش کردن نور رسالت به نتیجه‌ای نرسید.

سفارش به پرهیزگاری و یاد مرگ

پس به تقوا و ترس از خدا، روی آورید، که رشته آن استوار، و دستگیره آن محکم، قله بلند آن پناهگاهی مطمئن می‌باشد، قبل از فرا رسیدن مرگ، خود را برای پیش‌آمدهای آن آماده سازید، پیش از آنکه مرگ شما را دریابد آنچه لازمه ملاقات است فراهم آورید، زیرا مرگ پایان زندگی است و هدف نهایی قیامت است، مرگ برای خردمندان پند و اندرز، و برای جاهلان وسیله عبرت‌آموزی است. پیش از فرا رسیدن مرگ، از تنگی قبرها، و شدت غم و اندوه، و ترس از قیامت، و درهم ریختن استخوانها، و کر شدن گوشها، و تاریکی لحد، و وحشت از آینده، و غم و اندوه فراوان در تنگنای گور، و پوشانده شدن آن با سنگ و خاک، چه می‌دانید؟ پس ای بندگان! خدا را! خدا را! پروا کنید، که دنیا با قانونمندی خاصی می‌گذرد، شما با قیامت به رشته‌ای اتصال دارید، گویا نشانه‌های قیامت، آشکار می‌شود، و شما را در راه خود متوقف نموده، با زلزله‌های سررسیده است، سنگینی بار آن را بر دوش شما نهاده، و رشته پیوند مردم با دنیا را قطع کرده، همه را از آغوش گرم دنیا خارج ساخته است. گویی دنیا یک روز بود و گذشت، یا ماهی بود و سپری شد، تازه‌های دنیا کهنه شده، و فربه‌هایش لاغر گردیدند، در جایگاهی تنگ، در میان مشکلاتی بزرگ، و آتشی پرشراره که صدای زبانه‌هایش و حشتزا، شعله‌هایش بلند، غرغرش پرهیجان، پرنور و گدازنده، خاموشی شعله‌هایش غیرممکن، شعله‌هایش در فوران. تهدیدهایش

هراس انگیز، ژرفایش ناپیدا، پیرامونش تاریک و سیاه، دیگهایش در جوشش، و
اوضاعش سخت وحشتناک است.

آینده پرهیزکاران

و در آن میان (پرهیزکاران را گروه، گروه، به سوی بهشت رهنمون می‌شوند) آنان
از کیفر و عذاب در امانند، و از سرزنش‌ها آسوده، و از آتش دورند، در خانه‌های
امن الهی، از جایگاه خود خشنودند، آنان در دنیا رفتارشان پاک، دیدگان‌شان
گریان، شبهایشان با خشوع و استغفار چونان روز، و روزشان از ترس گناه چونان
شب می‌ماند، پس خداوند بهشت را منزلگه نهایی آنان قرار داد، و پاداش ایشان
را نیکو پرداخت، که سزاوار آن نعمتها بودند، و لایق ملکی جاودانه و نعمتهایی
پایدار شدند. ای بندگان خدا، مراقب چیزی باشید که رستگاران با پاس داشتن
آن سعادت‌مند شدند، و تبه‌کاران با ضایع کردن آن به خسران و زیان رسیدند،
پیش از آنکه مرگ شما فرا رسد با اعمال نیکو آماده باشید، زیرا در گرو کارهایی
هستید که انجام داده‌اید، و پاداش داده می‌شوید به کارهایی که از پیش مرتکب
شدید. ناگهان مرگ وحشتناک سر می‌رسد، که دیگر بازگشتی نیست، و از
لغزشها نمی‌توان پوزش خواست، خداوند ما و شما را در راه خود و پیامبرش
استوار سازد، و از گناهان ما و شما به فضل رحمتش درگذرد.

آموزش نظامی

برجای خود محکم بایستید، در برابر بلاها و مشکلات استقامت کنید، شمشیرها و
دستها را در هوای زبانهای خویش به کار بگیرید، و آنچه که خداوند شتاب در

آن را لازم ندانسته شتاب نکنید، زیرا هر کس از شما که در بستر خویش با شناخت خدا و پیامبر (ص) و اهل بیت پیامبر (ع) بمیرد، شهید از دنیا رفته و پاداش او بر خداست، و ثواب اعمال نیکویی که قصد انجام آن را داشته خواهد برد، و نیت او ثواب شمشیر کشیدن را دارد، همانا هر چیزی را وقت مشخص و سرآمدی معین است. ■